

Ukoms anbefalinger

UNGDOM MED UAVKLART TILSTAND

Ukoms anbefalinger

Publisert 11. juni 2021

ISBN 978-82-8465-009-8

Tjenesten må skrues sammen etter barn og unges behov

Ifølge barnekonvensjonen er det myndighetenes ansvar å sørge for at barnets beste blir ivaretatt. For at dette skal skje, må de voksne som skal hjelpe barn, lytte til barn og unges erfaringer og ta innover seg at tjenestene må tilpasses barn og unges særskilte behov for fleksible tjenester.

Tjenestene må alltid sørge for at de sammen med barn og unge får en felles forståelse av hva som er problemet, og hvordan den unge skal få hjelp. For å lykkes er det viktig at den unge har tillit til og opplever en genuin interesse hos den som skal hjelpe. Det kan være tungt for en ungdom å fortelle om plager. Den unge skal ikke føle seg som en stafettpinne som sendes rundt – fra skole til BUP og mellom ulike mennesker i systemet. Videre er det viktig at barn og unge får riktig hjelp tidlig. Dette krever at de som jobber med barn og unge, oppdager behov og justerer tilbudet til den enkelte ([50](#)). Myndighetene må da sikre at tjenestene er innrettet slik at dette kan skje.

De unge skal ikke føle seg som en stafettpinne

Vi har tre konkrete tilrådinger. De retter vi i hovedsak mot myndighetsnivå. I tillegg har vi tatt med noen konkrete forslag til hvordan tjenestene kan jobbe med systematisk forbedringsarbeid knyttet til risikoområdene rapporten peker på. Som et ledd i et kontinuerlig forbedringsarbeid kan virksomhetene bruke disse forslagene til å vurdere egne risikoområder.

Lærevansker kan utvikle seg til et helseproblem. Kommunene må styrke det samlede tilbudet for barn og ungdom som har det vanskelig. Vi har ikke formulert konkrete tilrådinger til kommunene, men føringer må sikre at barn får tilpasset hjelp. Det må ligge et tydeligere ansvar på kommunen for å sikre at den unge ikke faller mellom PP-tjenesten, skolen og helsetjenesten.

Det er ikke nødvendigvis slik at en vurdering i BUP vil løse den unges problemer. Men når ungdommen, foreldrene og kommunale aktører opplever at primærhelsetjenesten ikke greier å hjelpe ved funksjonsfall, må BUP gjøre en vurdering og bistå i den videre oppfølgingen. Kommunen må se til at det til enhver tid er noen som har hovedansvaret for den unge.

Sikre helsehjelp til barn og unge som får avslag fra BUP

I realiteten er avslag på helsehjelp i seg selv en pasientsikkerhetsrisiko for ungdommer som har det vanskelig. Den første tilrådingen er at BUP og kommunene må etablere tiltak som sikrer samhandling.

Barn og unge må sikres rett til helsehjelp, også når tilstanden er uavklart

Anbefaling 1:

Når barn og unge blir henvist til BUP, må det sikres at de får en videre vurdering og oppfølging, også når de får avslag. En henvisning må utløse en plikt til samarbeid mellom BUP og kommunen. En slik rett og plikt bør tydeliggjøres i regelverket.

BUP må etablere et slikt samarbeid innen den gjeldende tidagersfristen for vurdering av en henvisning.

Det må til enhver tid være avklart hvem som har hovedansvaret for helsehjelpen, og om denne instansen trenger veiledning. Oppfølgingen av barn og unge som blir henvist, må skje i et samarbeid mellom primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten.

Når BUP gir avslag på helsehjelp, må BUP samtidig sikre at ansvaret for videre hjelp ligger hos andre enn pasienten. Gjennom samarbeid med primærhelsetjenesten må det sikres at barn og unge som trenger hjelp, ikke faller mellom to stoler.

I innspill til denne rapporten er det stilt spørsmål ved om dette er en hensiktsmessig prioritering av kapasiteten i BUP. Et slikt krav om samarbeid kan føre til at noen poliklinikker får flere oppgaver. Samtidig vet vi at barn og unge vil få bedre hjelp når aktørene samhandler. Det er også grunn til å tro at henvisningene vil bli bedre når det er etablert et samarbeid.

Samhandling bør stimuleres gjennom tilpassede insentiver. Vi tilrår at departementet sørger for at aktiviteter knyttet til samhandling og veiledning inngår i finansieringssystemet, også når pasientene ikke har fått rett til helsehjelp i spesialisthelsetjenesten.

Redusere ubegrunnet variasjon

Gjeldende helserett bygger på prinsippet om likeverdig tilgang og tilgjengelighet til helse- og omsorgstjenesten.

Anbefaling 2:

Ukom tilrår at Helse- og omsorgsdepartementet bør sette i verk tiltak som reduserer den store ubegrunnede variasjonen i tjenester innen psykisk helsehjelp til barn og unge. I tillegg til at man bruker ventetid som en kvalitets- og styringsindikator, bør man på samme måte bruke andel avviste.

Vi peker i denne sammenhengen på variasjon knyttet til

- tilgjengelighet til spesialisthelsetjenesten, herunder
- avslagsprosenten og de store geografiske forskjellene
- den store forskjellen mellom somatikk og psykisk helse for barn og unge
- den store ulikheten i samarbeidsformer mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten/BUP
- den store ulikheten i samarbeidsformene og organiseringen av tilbudet til barn og unge internt i kommunene

Sikre at barn og unges rett til helsehjelp blir vurdert i tilsyn etter alvorlige hendelser

Tilsynet må særlig rette oppmerksomheten mot hvordan helsetjenesten er organisert for å gi helhetlige tjenester til barn og unge som har det vanskelig. Tilsynet bør legge vekt på at barn og unge ikke skal være kasterballe mellom de ulike deltjenestene.

Anbefaling 3:

Et tilsyn bør alltid omfatte en vurdering av hvorvidt barn og unge har fått pasientrettighetene oppfylt i helse- og omsorgstjenesten som helhet. I tillegg bør tilsyn etter alvorlige hendelser ha som rutine å ta kontakt med involvere pasient eller pårørende for å høre hvordan de har opplevd tjenestene, og på den måten opplyse saken få fram deres historie.

Dette er særlig viktig i tilsyn etter alvorlige hendelser hvor flere virksomheter har vært involvert.

**Statens undersøkelseskomisjon
for helse-og omsorgstjenesten**

Postboks 225 Skøyen
0213 Oslo
E-post: post@ukom.no
Org nr: 921018924